

dersdeo

öğrenmenin en kolay yolu o!

COĞRAFYA

KÜRESEL ORTAM VE ŞEHİRLER

- Göç
- Sanayileşme
- Sanayi Devrimi
- İş ve haberleşme
- Modernleşme
- Sanat

Bombay: 7 ada üzerinde kurulmuş kent, dünyanın en kalabalık yerlerinden biridir. (17 milyon (26 milyona çıkacağı tahmin edilmektedir.))

Sıcak Çatışma Bölgeleri

Orta Doğu

- Petrole sahip olması,
- 3 dince benimsenen kutsal mekanların varlığı,
- Kavşak noktasında olması,

Petrol ve su sorunları yaşanmasına sebep olmuştur.

Doğal Kaynaklar

Maden çağında: Sabanın icadı. (Tarım)

Sanayi çağında: Pulluk ve traktörün icadı. (Tarım)

1450 —→ Matbaanın icadı. (Orman)

1873 —→ Fransız Gramme tarafından su ile çalışan dinamomonun icadı. (Hidroelektrik kullanıldı, akarsular geliştirildi.)

1754 → Yüksek fırın ile kömür enerjisi artmıştır (demir çeliğini eritebilmesi için).

1895 → Patlamalı motor

1910 → İçten yanmalı motor

) Petrolü en önemli enerji kaynağı yapmıştır.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Aswan Barajı (Nil Nehri Üzerinde)

- Sel taşkını kontrol etmek,
- Tarım alanını sulamak,
- Tarımsal üretimi artırmak,
- Elektrik üretmek.

Ortaya çıkan sorunlar;

- Balık üretimi azalmıştır.
- Erozyon şiddetlenmiştir.
- Tuz birikimi artmıştır.
- Parazitsel hastalıklar baş göstermiştir.

Üç Boğaz Barajı (Yang – Çe Irmağı)

- Tarihi alanlar sular altında kaldı.
- Bitki türleri ortadan kalktı.
- Barajda su kirliliği oluştu.
- Yabani hayat sıkıntıya girdi.
- 1 milyondan fazla insan göç etmek zorunda kaldı.

Doğal Miraslar

İguaçu Çağlayanı (Arjantin – Brezilya Sınırı)

- 1984'te UNESCO tarafından dünya mirasına alınmıştır.

Galapagos Adaları (Ekvador'a Bağlı)

- Büyük Okyanus'un batısında yer alır.
- Lav akıntılarından oluşmuştur.
- Çok sayıda yanardağ bulunmaktadır.

Avustralya Mercan Refisleri

Hava Kirlilikleri

Londra Tipi Kirlilik

- Fosil yakıt kaynaklıdır.

Los Angeles Tipi Kirlilik

- Gazlardan kaynaklanan kirlilik tipidir.

Radyoaktif Kirlenme

- Çevreye yayılan alfa, beta, gama ışınlarının yarattığı kirliliktir.

Enerji Taşımacılığı

Hazar Petrol Bölgeleri: Azerbaycan – Türkmenistan – Kazakistan

1. Bakü – Tiflis – Ceyhan Boru Hattı: Azerbaycan – Gürcistan – Türkiye

2. Tengiz – Novorossisk Petrol Boru Hattı: Kazakistan – Rusya

Yeni Projeler

1. Nabucco Doğal Gaz Boru Hattı

Amaç: Orta Asya ve Orta Doğu'daki petrolü ve doğal gazı Avrupa'ya taşımak, Rusya'ya bağımlılığı azaltmaktır.

2. Bakü – Tiflis – Erzurum – Ankara Hattı

3. Kazakistan – Türkmenistan – İran Hattı

- Ayrıca,
 - Kerkük – Yumurtalık Boru Hattı (Petrol)
 - Rusya – Ukrayna – Romanya – Bulgaristan Hattı

Mavi Akım: Rusya – Türkiye Hattı (Doğal gaz)

Bazı Adaları Hatırlayalım

İber (İspanya – Portekiz): Nüfus yoğundur.

Apenin (İtalya): Nüfus seyrek.

Mora (Yunanistan): Nüfus seyrek.

Sina (Mısır): Çöl iklimi vardır. Nüfus seyrek.

Küresel Örgütler

I) Siyasi Örgütler

- ✓ Birleşmiş Milletler

Türkiye, kurucu üyelerdendir.

- 24 Ekim 1945 yılında 51 ülke ile kurulmuştur.
- New York'ta kurulmuştur.

- Dünya barışını korumak temel esastır.
- 6 ana organı, 18 özerk kuruluşu vardır.
- 16 uzman kuruluş vardır.
- Üye sayısı 192'ye ulaşmıştır.

Ana Organları

- Genel Kurul
- Güvenlik Konseyi
- Ekonomik ve Sosyal Konsey
- Vesayet Konseyi
- Uluslararası Adalet Divanı
- Genel Sekreterlik

- ✓ Güvenlik Konseyi'ni (5'i daimi) 15 ülke oluşturur.

(İngiltere – Fransa – ABD – Çin – Rusya)

- ✓ Daimi üyelerin veto hakkı vardır.

2) Askeri Örgütler

- ✓ NATO (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü)
- 2. Dünya Savaşı sonrası SSCB'ye karşı ABD desteğiyle kurulmuştur.
- ABD ve Kanada tarafından 9 Nisan 1949'da Washington'da kurulmuştur.
- Merkezi Brüksel'dedir.
- Türkiye 1952 yılında üye olmuştur.

3) Ekonomik Örgütler

- ✓ OECD (Ekonomi Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
- ABD teşvikiyle Batı Avrupa ülkeleri tarafından 14 Aralık 1960 yılında imzalanan Paris Antlaşması'yla kurulmuştur.
- Gelişmişliği artırmaya yönelik çalışılır.

OPEC (Petrol İhraç Eden Ülkeler)

- 1960'ta Bağdat'ta Suudi Arabistan, Kuveyt, İran ve Venezuela'nın birleşmesiyle kurulmuştur.
- Dünya petrol fiyatlarının belirlenmesinde etkin role sahiptir.

IMF (Uluslararası Para Fonu)

- 1944'te 44 devletin katılımıyla kurulmuş, 1947'de fiilen çalışmalara başlamıştır.
- Türkiye 1947'de üye olmuştur.

Dünya Bankası

- 1947'de Birleşmiş Milletler'in özerk kuruluşlarından biri olmuştur.

G – 8 (Group of Eight)

- ABD – Japonya – Almanya – İngiltere – Fransa – İtalya – Kanada – Rusya'dan oluşur.
- Dünya ekonomisinin %65'ini oluşturur.

G – 20 (Group of Twenty)

TR – ABD – Hindistan – Japonya – Brezilya – Rusya – Almanya – Arjantin – Fransa – Suudi Arabistan – Meksika – Güney Afrika – İngiltere – Güney Kore – İtalya – Çin – Kanada – Avustralya – Endonezya

4) Çevre Örgütleri

Greenpeace (Yeşil Barış)

- 1971'de kurulmuştur.
- 1991'de Türkiye Greenpeace Ofisi açılmıştır.

5) Bölgesel Örgütler

AVRUPA BİRLİĞİ

- Paris Antlaşması ile kurulmuştur.
- Ortak parası Avro'dur.

KEİ

- 25 Haziran 1992'de kuruldu.
- Türkiye – Arnavutluk – Romanya – Azerbaycan – Rusya – Bulgaristan – Ermenistan – Ukrayna – Gürcistan – Yunanistan – Moldova bulunur.

NAFTA (Kuzey Amerika Serbest Ticaret Birliği)

- ABD – Kanada – Meksika arasındadır.

Mısır Piramitleri

M.Ö. 2500'de Keops tarafından yaptırılmıştır.

Ayakta kalan tek yapıdır.

Giza Yaylası'nda (Mısır'da) bulunur.

2) Kral Mozoles'in Mezarı

- M.Ö. 350 yılında Bodrum Halikarnas yakınlarında yapılmıştır.

3) Rodos Heykeli

- M.Ö. 282 yılında bronzdan yapılmıştır.
- Bir depremde devrilmiştir.

4) Babil'in Asma Bahçeleri

- Irak'ın güneyinde Babil'de bulunur.

5) Zeus'un Heykeli

- M.Ö. 450 yılında olimpiyat oyunlarının simgesi olarak Olimpos'ta (Yunanistan) yapılmıştır.
- Günümüzde birkaç kalıntısı bulunmaktadır.

6) Artemis Tapınağı

- Efes'te bulunur.
- Pazar ve dini müessese olarak kullanılmıştır.

7) İskenderiye Feneri

- M.Ö. 3. yüzyılda İskenderiye Limanı karşısındaki Faros Adası üzerine yapılmıştır.
- Antik çağın en ünlü feneridir.

Geçmişten Günümüze Ekonomik Faaliyet Türleri

- Paleolitik Çağ (Kaba Taş Çağı) → Barınakları mağara, geçimleri avcılıktır.
- Mezolitik Çağ (Yontma Taş Çağı) → Tarıma geçiş aşamasıdır, köpek evcilleştirilmiştir.
- Neolitik Çağ (Yeni Taş Çağı) → Tarım yapılmış, hayvanlar evcilleştirilmiş, yerleşik hayata geçilmiş, takas usulüyle ticaret başlamıştır.

HATIRLA

Ülkemizde dış ticaret açığının fazla olmasında;

- Üretilen ürünlerin daha çok iç pazarda tüketilmesi,
- Nüfusun artması,
- Dış piyasada rekabet güçlüklerinin olması,
- Sanayi ürünlerinin ithalatına yapılan ödemelerin fazla olması etkilidir.

* Ülkemizin en fazla mal aldığı ülke Almanya'dır.

Güney Afrika: Altın ve elmas

1, 2, 3, 4: En kalabalık

Boğazlar, Kanallar ve Denizler

Örgütler

Fransa

Ermenistan

İngiltere

Moldova

BM Daimi Üyeleri:

Rusya

KEİ Üyeleri:

Azerbaycan

Çin

Yunanistan

ABD

Arnavutluk

UYARI: Karadeniz'e kıyısı olmadığı halde üye ülkelerdir.

KEİ - Karadeniz'e kıyısı olan
ülkeler:

Türkiye

Rusya

Gürcistan

Romanya

Ukrayna

Bulgaristan

G – 8 ülkeleri:

İngiltere

Rusya

İtalya

Kanada

ABD

Fransa

Almanya

Japonya

D – 8

(Gelişmekte olan 8 islam ülkesi):

Türkiye

Pakistan

Bangladeş

Endonezya

Nijerya

İran

Malezya

Mısır

UYARI:

- Avroyu İngiltere, Danimarka, İsveç kullanmaz.
- İsviçre, Norveç, Ukrayna, İskoçya, İzlanda AB üyesi değildir, Avro kullanmazlar.

G – 20 Ülkeleri

- G – 8 ülkeleri
- Arjantin
- Hindistan
- Çin
- Meksika
- Suudi Arabistan
- Güney Amerika
- Güney Kore
- Türkiye
- Avrupa Birliği Komisyonu yer alır.

UYARI:

- Bölge sınırlarını kesin hatlarla birbirinden ayırmak çok zordur.
- Bölge sınırlarında en çok kullanılan kriter, işlevsel özelliklerdir.
- Bölge sınırları çok farklı amaçlarla oluşturulduğu için bu sınırlar her zaman idari sınırlarla çakışmaz. Örneğin; Antalya ilinin güneyi Akdeniz iklimi, kuzeyi karasal iklim sınırında kalabilmektedir.

İpek Yolu: Pekin'den Anadolu'ya; ipek, porselen, baharat, değerli taşlar.

Baharat Yolu: Hindistan'dan Süveyş – Suriye – Mısır, oradan da deniz yolu ile Avrupa'ya ulaşılmıştır.

HATIRLATMA

- Ümit Burnu: Bartalmi Diaz,
- Ümit Burnu'nu dolaşarak Hindistan'a ulaşan, Vasco de Gama'dır.
- Dünya'nın yuvarlak olduğunu Kristof Kolomb,
- Amerika'yı Amerigo Vespucci keşfetmiştir.

Deniz Yolu

- En ucuz ulaşım yoludur.
- Tek seferde çokça yük taşıyabilme özelliğine sahiptir.
- Emniyetlidir.

Yoğunlaştığı Alanlar

- Kuzey Atlantik Yolu: Avrupa – Amerika arasındadır.
- Akdeniz – Asya – Avustralya Yolu: Akdeniz, Süveyş, Kızıldeniz'den Doğu Afrika, Çin, Avustralya ve Japonya'ya ulaşır.

HATIRLATMA: Avrupa nehirlerinde ulaşım ve taşımacılık gelişmiştir.

Demir Yolu

- Japonya, Fransa, Almanya, İngiltere’de çok ilerlemiştir.
- Kuzey Amerika, Avrupa, Japonya en geliştiği yerlerdir.
- Kara yolları gibi her yere ulaşım sağlayamaz (dezavantajdır).

Hava Yolu

- Yüz ölçümlerinin küçük olmasından dolayı Hollanda, Belçika ve Lüksemburg gibi ülkeler tarafından tercih edilmez.
- Hava ulaşımının 1/3'ü ABD'de gerçekleşir.
- Turizm, hava yolunun canlanmasında önceliklidir.

HATIRLA

- Trafiği en yoğun kara yolu İstanbul - Ankara - İskenderun hattıdır.
- Doğu Karadeniz'in kıyı yolları da işlek hatlardandır.
- İzmir'i iç kesimlere bağlayan yollar da işlektir.
- Büyük limanlarımızın demir yolu bağlantısı vardır.
İstanbul – İzmit – Bandırma - İzmir – Mersin – İskenderun
- Yer şekillerinden dolayı Doğu Karadeniz (Ordu - Giresun - Trabzon - Rize) ve Batı Akdeniz'e (Antalya – Muğla kıyısına) demir yolu ulaşımı bulunmaz.

- Yer şekillerinin ulaşımında en fazla engel çıkardığı ulaşım yolu demir yoludur.
- İlk hattımız 1866 İzmir – Aydın hattıdır.
- Dış ticaretimizin % 90'ı deniz yolları ile gerçekleşir.
- En büyük liman İstanbul Limanı'dır.
- En büyük tarımsal ürün ihraç limanı İzmir Limanı'dır.
- En büyük serbest bölge limanı ise Mersin Limanı'dır.
- İran'la yapılan transit ticarete Trabzon Limanı, Orta Doğu'yla yapılan transit ticarete ise Mersin Limanı kullanılmaktadır.